A 24727

Hind 20 mrk.

Laste Aabits.

Armas kukk, sa kena lind
Ärata ka wana mind,
Mulle meelde tuleta,
Et pean hoolsast öppima.

Haapsalus.
A. Tammerk'i trükk ja kirjastus 1922 a.

18

A 24727

Laste Aabits.

Eestikeele suured tähed.

A B D E G H J K
L M N O P R S T
U W Ä Õ Ö Ü

Eestikeele wäiksed tähed.

a b d e g h i j k l m n o p r s
s t u w ä õ ö ü

ENSV R. Kirjandusmuuseum
27.17.529.

Teine trükk.

Haapsalus.
M. Tammerk'i trükk ja kirjastus 1915 a.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
1943-237
Harukogu

Kukeke, kukeke,
Kuldane harjake,
Silitatud peake,
Habemeke siidine.
Miks nii wara ärkad sa?
Laulad walju häälega!
Last ei lase magada.

Kirjanduse muuseumi
122670
Arhiivraamatukogu

Дозволено военною цензурою г. Гапсаль 12 декаб. 1914 г.

1. jagu.

§. 1

a e m n i u

a e m n i u

ae ea ma ema ai ui nui

ae ea ma ema ai uî nuî

ma e-ma ei mai ai ui nui
e-ma ma ei ui-nu

§ 3.

o k w

o k w

ok kok wok

ok kok wok

e ma wo-ki nui, onu nai-ne, ni-na, ka-nu, an-na man-na, mi-nu ka-na mu-na, kae-wu kook, a-ne e-ma, man-ni mamma, mii-na wokk on wa-na, mei-e mai-e waim on wirk.

§ 4.

b d r

b d r

a=der a=bi ri=ba

a-der a-bi ri-ba

ad-ra raud, wank-ri wed-ru, od-ra i-wa, er-ne i-du, rii-de ri-ba, raud on ra-be, ki-wi on kō-wa, ka-na mu-na on ke-na, i-ni-me-ne on wa-ba, mi-nu e-ma on ar-uas, mei-e kae-wu rak-ked on wa-nad.

§ 5.

h l t

h l t

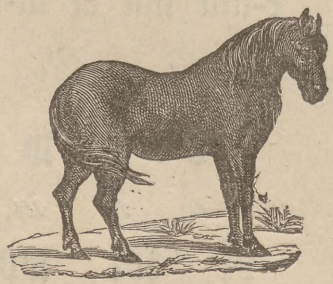

ho=bu=ne *ho-bu-ne*

mei=e ho=bu=ne on ke-na loom;
te-mal ei o-le ra-ha mi-nul on;
mi-tu wen-da on mei-e man-nil?
mei-e ka-nad mu-ne-wad tal-wel ka;
tei-e a-hi on wa-na moo-di teh-tud.

§ 6.

ß ſ 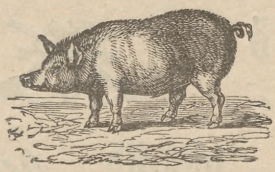 g

s — ſ *g*

ſi=ga *ſi-ga*

ſi-ga on ka-ſu-lik loom; me-ſi-la-ne on wirk ma-gu-ſat mett ko-gu-ma; lau-luſt tun-tak-ſe, lin-du, te-gu-deſt i-ni-meſt; ke=wa=del on mei=e a=as lil=le=de=ga kae-tud: ſu=wel ſa=dab wib-ma, tal=wel lund; mi=nu i=ſa e=ga e=ma ei o-le we=el wa=nad.

§ 7.

j ȣ õ *j* *ȣ* *o*

õ=is ȣuu leht wi-li

ô-is *ȣuu* *leht* *wi-li*

ju=ba lau=lab lin=nu ke=ne
hal=jas met=ſas ma=he=dalt
ȣuu ȣe=al ȣuh=keb ȣun=ga=ke=ne
õ=is ſee löh-nab la-he-dalt.

§ 8.

ä ö ü

ä ö ü

püs-sid *püs-sid*

kü=tid la-se-wad püs=side=ga; pik-ne mü=ris=tab wal-jus-ti; ära kä=rat=se ma sö=ön; sai=a, si=na sö=öd lei=ba tä-na on i=lus ilm; ük=si on i=gaw ol=la; üks e=la=jas hüp=pas ü=le õu=e ai=a; tü=hi toob tü=li mja=as=se: ku=da küsw nõn=da lõi=kus.

Mu isamaa.

Mu isamaa! Mu õnn ja rõõm,
Kui kaunis oled sa!
Ei leia mina iial teal,
See suure laia ilma peal.
Mis mull' nii armas oleks ka;
Kui sa mu isamaa!
Sa oled mind ju sünnitan'd
Ja üles kaswatan'd.
Sind tänan mina alati,
Ja jäen sull' truuwiks surmani.
Mull kõige armsam oled sa!
Mu armas isamaa!

2. jagu.

§ 9.

Suured tähed.

Aa *A* Ll *L*

Ani Lehm

Ani *Lehm*

Leh=ma piim ko=su=tab kast; An-nal on te=raw wi=kat; le=pa ot=sas on lin nu pe=sa; Lii=sil on ke=na tu=wi; A=ru lam=mal on ne=li tal=le; mi=na te=re=tan lel=le; ma=ru me=rel — me=re=mees mu=rel.

Annale anti neli kana muna. Almale anti nurmel mitu lille. Anna punus omale lilledest wan=niku. Ane kari tuli nurmele. Leida tuli ka nur=mele, anesid hoidma. Lehmad aeti karjamaale. Au=gust läks lehmade karja. Lusa öde kinkis Liisale sünnipäewaks ilusa raamatu.

§ 10.

Kk *Kk* 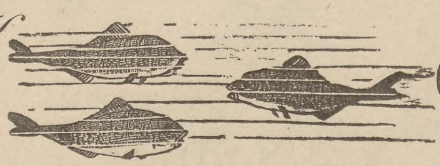 Ee *Ee*

Ka=lad *Ka-lad* **E=ha** *E-ha*

Ka=lad e=la=wad me-res; ku=ri koer on wai=nul; And=res kae-wab kae=wu; ta=lu nur=mel on wae=wa=ne wi-li; ka=na tu=li kuu=ri al=la te=ri nok=ki=ma; kas Kaa=lu käik ju=ba koo=lis?

Ema tuli nurmele niitma. Leeni oli enne nur=mel. Enne koitu oli tuul waikne. Koiduga ühes tuli ka tuul. Kased meie aedas kiiguwad tuule käes. Linnukene lendas kase otsa. Anni läheb ka aeda. Ema hüüab Annit tuppa sööma.

§ 11.

Mm *Mm* Jj *Jj*

Ma=ja *Ma-ja*

Mei=e ma=ja on wäi=kene. Mi-na wee=re=tan ki=wa. Mar=ti-nil on ke=na wii=ul, Il=ma tu=le=ta on e=la-mi-ne wae-wa=li=ne. Mii=na wen=na ni=mi on Il=mar. J=mew tall on peen=ra peal. An=na pe=re=le paar too=pi pii=ma. Mei=e kop=pel on nur=me wee=rel. Mi=na kaup=len lin=na tu=rul.

Marta.

Mina olen noor. Minu nimi on Marta. Minu wenna nimi on Artur. Minul on kena raamat. Arturil on neli kena raamatut. Minu raamatu kaanel on mu nimi. Arturi raamatutel on Arturi nimi kaantel. Artur on wanem, mina olen noorem. Artur tuli minewal talwel kooli, mina tulen tulewal talwel.

§ 12.

Uu Ü Ss SS

Lammas. Lammal

Suur lam-ba ka-ri on nur-mel. Si-ni-lill on si-ni-ne, kul-ler-kupp on kol-la-ne. Uu-el toal on ke-na a-ken. U-lu all on wei-ke-ne wann. U-lu al-la wan-ni wa-la ti wett. Saa-ni tekk on karwa-ne. Mi-na tu-lin ni-su tuu-la-ma- Soo on we-si-ne. U-ni-ne i-ni-me-ne tu li tup-pa. Kuu-ri all on kapp, ka-pil on ke-na lukk,

Kullerkupp.

Miina ema oli wainul taime-lawal. Miina tuli ka wainule. Miinale anti waiuul kena lill; lillel on kulla karwa kollane nupp; lille nimi on kullerkupp. Kaarel tuli wainule Miina lille waatama.

§ 13.

Puu **P p R r** **Rohi**

P R

Pirn on puu=wi=li. Peet=ril on wei=ke=ne kelk. An=nal on ke=na pilt, Mar=tal to=re lil=le=kimp. Re=ba=ne wa=rit=seb puu=de all saa=ki. Ra=bas kas=wa=wad mu=ru=kad. Pe=re toal on mi=tu a=kent. Rott kar=dab kas=si e=nam kui koe=ra.

Ella toal on weikene aken. Akna peal on kena lillepott. Peale lillepoti on aknal weel paar raamatut. Akna all laua peal on weikene raamaturiiul; riiuli peal on Ellal mitu raamatut. Ella waremal wennal on raamatukapp. Teise wenna neli raamatut on ka Ella riiulil.

§ 14

N n 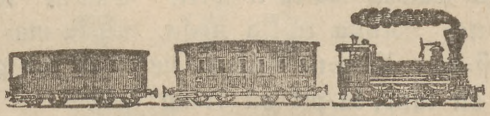 **O o**

N O

Nöör. Raudtee masin. Org.

Noor tall on kart=lik. Nur=mel kae=wati kraa=wi. Kraa=wi peal ei o=le trum=mi. Mi=na mur=ran plek=ki. O=raw on ke=na loom; ka=ru on ku=ri loom O=lin noo=rem, o=lin mu=re=ta. Nei=ul on ke=na lil=le=kimp. Mi=na söö=dan tui=ke=si.

Kuusk.

Kuusk on kasulik puu. Kuusk on inimesele witmeti kasulikum, kui kask. Kask on suwel ilusam, kui kuusk, aga talwel on kask iluta. Kuusk on meie maal pea ainukene suurem puu. mille ilu talwel ei kao.

§ 15.

T t 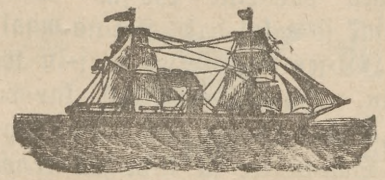 W w

T W

Taim. Laew. Waht

Tal-linn on me-re ran-nal. Sen-na söi-de-tak-se lae-wa-de-ga An-nal on ke-na kamm. Tall on o-nu o-ma, wan-ker kuu-ri all on mi-nu o-ma. Wen-na nurm o-li lu-me all. Kuu on kul-la kar-wa. Wal-miw wi-li on kol-la-kat kar-wa

Tominga all.

Minu wenna pöllu serwal on tore tomingas. Tominga all on kena muru. Murul on ane kari. Truuta noor ani on ka tominga all murul. Truuta tuli tominga alla oma ane waatama.

Karjapoisi laul.

Karjapoiss on kuningas,
Suure walla walitseja,
Palju pere pidaja,
Kuldse krooni kandija.

Hh Hammad

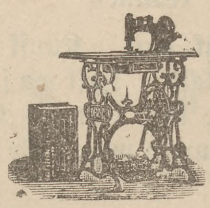

Õõ Õmbluse-mashin

Õmb-lu-se ma-shin on tar-wi-lik a-si i-gas ma jas. Õh-tul lä-heb päi-ke-ne loo-ja. Õit-se-li-sed is-tu-wad e-ha ajal jõ-e kal-dal. Hei-na-maal kõ-lab öö-pi-ku la-ul. Hal-jen-daw ke-wa-de i-lu wõit-nud on tal-wi-se wi-lu. Hunt a-jab küll kar-wa, aga ei muu-da wii-si. Kui al-gab öö, siis lõp-pe-nud on päe-wa-töö. Saa-ni tee ja li-be jää tee-wad rõõ-mu las-te-le. Õh-tu-ne õhk on ja-he.

Merel.

Minu wenna Hindrekul on kena laew; laew on Haapsalu all merel. Eila olin mina kaua aega wenna laewal. Õde tuli ka laewa waatama. Tema oli terwe tunni laewal. Õel oli laewa lael wilu olla. Ta tuli enne maale, kui mina.

§ 16.

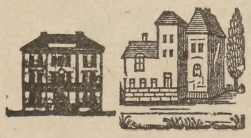

Gg Öö

Maja. Georg. Öpik.

Öö-pik on lõ-bus lau-lu lind. Ma-ja-des e-la-wad i-ni-me-sed. Gus-taw läks ho-bu-se-ga sõit-ma. Noor o-raw on ka-se ok-sa peal. Ka-se puu on kal-lim kui kuu-se puu.

Siil.

Siili pesa oli paksu metsa sees. Siil tuli metsa alt nurmele saaki waritsema Ilm oli ilus, tuul waikne. Noor rott elas peenra all koopas. Ta tuli koopast nurmele teri otsima. Peenra peal tuli temale siil wastu. Siil surmas roti kohe ära.

§ 17.

B b *B* **Ä ä** *Ä*

Bruno. lind. Ämblik.

Bruno oli weike poiss. Kord mängis ta kewadisel hommikul aias. Mängu ajal nägi pööſa all ilusat lille. Bruno tõmbas oksad kahele poole, et lille kergemini kätte saada. Lehtede warjus nägi Bruno weikese linnupesa. P sas oli neli linnupoega. Need kuulsiwad kahinat ja pööraſiwad pealeſed Bruno poole. Bruno tahtis pesa kõigi poegadega emale näha wiia.

Korraga lendas pesa juure wäike lind ja istus oksale. Bruno ei olnud ilmasgi weikest lindu nii ligidalt näinud. Ta taganes paar sammu pesa juuresi eemale. Wäike lind oksal rääkis: „Ole hea laps, ära puuduta mu poegi! Waata, nad teawad, et sa hea laps oled, ja sirutawad nokakeſed sinu poole. Nad tahawad toitu, aga sina ei oska neid toita!"

„Aga minu ema oskab!" wastas Bruno.

„Minu pojad ei sõõ teie toitu!" ütles lind. „Jäta mu pojad rahule, siis luban sulle neid igapäew waadata."

Bruno tegi nõnda ja jättis linnukeſed pesas rahule.

§ 18.

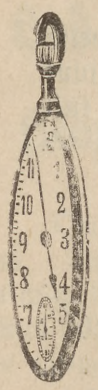

D d D Ü ü Ü

Uur. Detsember. Ümbrik.

Uur näitab meile tundisid, niisama kui seinakell aga teda wöib ka taskus kanda, siis saame ka teed käies teada kui palju tundisid mööda on läinud.

Kuu ja aasta-ajad.

Neli nädalat ja paar päewa on kokku üks kuu. Kaksteistkümmend kuud on üks aasta. Aasta algab Januari kuuga. Detsembri kuuga lõpeb aasta. Detsembri kuu nimetatakse ka jõulukuuks, sest detsembri kuus on meil jõulud.

Kõige külmem aeg aastas on talw. Detsembri, jaanuari ja webruari kuud on talwekuud.

Talwe järele tuleb kewade. Märts, aprill ja mai on kewadekuud.

Kõige soojem aasta-aeg on suwi. Juuni, juuli ja august on suwekuud.

Suwe järele tuleb wilu sügis. Sügis kestab ka kolm kuud. Sügisekuud on september, oktober ja nowember

Mõistatus: Üks tamm, kaksteistkümmend aru, igas arus neli linnu pesa, igas pesas seitse muna?

Gooti ja Ladina trüki- ja kirjatähed.

Aa Bb Dd Ee Gg Hh
Aa Bb Dd Ee Gg Hh
Aa Bb Dd Ee Gg Hh
Ii Jj Kk Ll Mm Nn
Ii Jj Kk Ll Mm Nn
Ii Jj Kk Ll Mm Nn
Oo Pp Rr Ss Tt Uu
Oo Pp Rr Ss Tt Uu
Oo Pp Rr Ss Tt Uu
Ww Ää Õõ Öö Üü
Ww Ää Õõ Öö Üü
Ww Ää Õõ Öö Üü

Wenekeele tähed.

Аа Бб Вв Гг Дд Ее
Жж Зз Ии Іі Кк Лл Мм
Нн Оо Пп Рр Сс Тт Уу
Фф Хх Цц Чч Шш Щщ
Ъъ Ыы Ьь Ѣѣ Ѣѣ Ѣѣ Юю
Яя Ѳѳ Vv Ѣѣ

Numbrid.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

III. jagu.

Lugemise tükid ja laulad.

Anni.

„Anni ae! Tule siia!" hüüdis ema. Säh, siin annan sulle lugemise-raamatu. Wõta kätte ja loe, mis seal sees on!"

Laps waatas raamatu sisse ja ütles: Oh ema seda ma ei wõi teha; see on wäga raske!"

„Katsu aga, lapsuke," ütles ema. Ega puu ühe laastuga ei lange!" —

Anni luges ühe sõna ja weel ühe sõna ja siis weel ühe sõna. Ta läks rõõmu pärast punaseks kui päewa poolt õun. Tema luges nüüd jänesest, rebasest ja ka lõwist. Oh sa kallis aeg! See oli rõõm.

Auus Adu.

Adu leidis ilusa noa. Adu rõõm oli wäga suur; Tema jooksis oma leidust näitama ja ütles: „Waata, Jaan, ma leitsin ilusa noa!" Siis nägid poisid üht wõerast meest midagi maast otsiwat. Adu nägi seda, ja läks wõera mehe juure ja küsis: „Kas olete midagi ära kautanud?"

„Jah, kauiasin noa ära." Adu pistis käe tasku wõttis noa wälja, ja küsis: „Kas niisuguse? selle mina leitsin. Mees waatas nuga ja ütles: „See

on minu uuga," ta tänas Adud ja läks. Kui Jaan seda nägi küsis tema: „Miks ei pidanud sa nuga omale?" „Ei," ütles Adu, „kes leitud asja salgab on kui waras. Aga minust peab auus mees saama.

Haljal oksal.

Ats oli kergemeelne ja paha poiss. Tema ei hoolinud õpetusest, ega täitnud hea meelega wanemate käsku. Ta naeris. kui teda hea poole juhatati.

Ühel päewal läks ta oma õe Almaga rohuaeda. Alma peenra peal kaswasiwad ilusad lilled. Atsi peenar oli harimata ja täis umbrohtu.

„Kuule wend!" ütles Alma: Sinu lille peenar ja ka muud asjad on kõik korratumad ja lohakile. Pane tähele, see läheb tõeks, mis ema ütleb: Sina sedawiisi elus ialgi haljale oksale ei saa."

Ats naeris, ronis suure pirnipuu otsa ja karjus: „Alma, waata oweti! Eks mina ole juba haljal oksal!"

Praks! — Oks läks katki, Ats kukkus maha ja murdis käewarre ära.

Õhtul

Wäike Mihkel oskab hästi raamatut lugeda. Iga õhtu kui kõik pererahwas toas on, istub Mihkel raamatuga laua juurde lambi walgele ja hakkab kõwa selge häälega lugema. Pererahwas teeb oma tööd: üks ketrab, teine kujub, kolmas õmbleb, neljas keerutab nööri. Kõigil on armas kuulda, kui Mihkel loeb.

Juku kingitus.

Ema oli haige ja ei wõinud õuest wälja minna. Ta hüüdis oma kuueaastase poja ja ütles: „Juku, täna on wana ema sündimise päew, tarwis talle õnne soowida ja temale midagi meeleheaks wiia. Wõta see korwikene õuntega ja wii temale; aga siin selle õuna wõid sa ise ära süüa.“ Juku wõttis õunakorwi, pani oma õuna taskusse ja läks wanaema poole.

„Soowin sulle sündimise päewaks õnne, armas wanaemakene!“ ütles Juku wanaema tuppa astudes, andis talle õunakorwi kätte ja ütles: „Waata, see tuleb ema käest.“ Siis wõttis ta taskust oma õuna wälja, andis wanaema kätte ja lisas tasa juurde: „Ja see tuleb Juku poolt.“

Õunad.

Wäike Peeter waatas läbi aia naabri rohuaeda. Mitu ilusat punast õuna oliwad rohu sees maas. Ruttu puges ta läbi augu aeda ja toppis taskud õunu täis. Aga korraga tuli naaber aeda, witsakimp käes. Peeter andis jalgadele tuld, et ära saaks põgeneda. Aga wõta näpust! Taskud oliwad nõnda õuuu täis, et wäike kelm august läbi ei mahtunud. Ta pidi nüüd kõik õunad tagasi andma. Peale selle sai ta naabrilt witsaga õpetust.

Linda.

Linda oli alles wäikene tütarlaps. Ometi tegi ta juba mitmesugust tööd. Ta pühkis tuba ja pesi söögi nõud puhtaks. Ka õppis Linda sukka kuduma ja õmblema. Mõnikord katsus ta ka kedrata. Aga ta kõige armsam töö oli lugemine ja kirjutamine.

Rohutirts ja sipelgas.

Talwel tuli rohutirts sipelga juure ja ütles: „Kuule sõbrake kas wõid mulle midagi süüa anda; sest minul ei ole midagi süüa.“ — „Kas sa ei ole siis talwe tarwis midagi toidust korjanud?“ küsis sipelgas. „Mul ei olnud selleks aega,“ wastas rohutirts. „Mis sa tegid siis suwel? lüsis sipelgas. „Minu laulsin ja hüppasin ühest kohast teise.“ wastas rohutirts. „Kui sa suwe mängides ära wiitsid, siis wõid nüüd talwel tantsida. Kes ei taha tööd teha, see ei pea ka mitte sööma.“

Aprill ehk mahla kuu.

Aprilli kuu narrib oma ilmade muutmisega inimesi. Pea sajab wihma pea lund, waheſt on kõige ilusam pääwapaistus, mõnel aprilli kuul on heinamaadel ja metsadel juba roheline kuub selga panna, teine jätab looduse üsna musta töö kuuega. Linnud laulawad siiski rõõmsasti, sest nemad teadwad et suwi pea tulemas on. Kaskede külges on mahla tilad kust magust tosutawat mahla tilgub, millest ka see nimi mahla kuu on tulnud.

Mai ehk Lehe kuu.

Kena mai on tulnud,
Kenast ehitanud
Metsad, orud, mäad,
Halja waibaga.
Lapsed wainul tõstwad
Rõõmu healesid.
Külwi mees läeb wälja
Seemet külwama.
Emakene aedas
Lille istutab,
Laste lastel rõemu
Seega walmistab.
Karjamaale läh'wad
Talled tantsides.
Igal pool on näha
Rõõmsaid nägusid.
Wainult waew ja häda
Ära kadunud.
Rõõmu healed kostwad
Wastu igalt poolt.

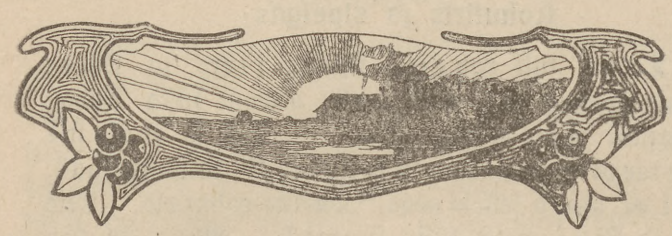

Homiku.

Täna homikul kui ma
Silmad lahti tegin ka,
Ouue waatsin hõiskas meel,
Tänu kiitust laulis keel.
Isa arm mind öösel hoidnud
Ja kõik kurja ära keelnud.

Nuriseja Anton.

Anton nurises talwe, et peab loomasid söötma, neile wett kandma. „Tuleks kewade et wõiks loomad wälja karjamaale ajada, ei oleks enam söötmist ega jootmist waja!"

Kewade tuli. Anton saadeti karjaga wälja, pea tuli tema ohkades õhtuti karjaga metsast kodu.

„Karjas on igaw, külm wesi ei ole ühtegi hea!" ohkas Anton. „Tuleks suwi, et loomad palawaga wõiks lauta ajada, saaksin wabalt ümber joosta."

Tuli suwi. Anton ajas loomad kodu. Aga ema sundis sigadele rohtu kiskuma, wasikaid jootma, õuet pühkida. Need tööd tegid Antonile suwe wastikuks. Anton soowis et sügise tuleks, kus päew lühem oleks ja karjas käigu aeg lühem oleks.

Sügise tuli andis Antonile aega õhtuti ilusaid raamatuid lugeda, wana isa juttusi kuulata, elu tarkust täiendada. Nii leidis nuriseja Anton soowimata sügise kõige lõbusama aasta aja.

Kaks poissi aias.

Mõisa aias nägin ma täna kaks poissi. Suurem seisis ühe ilusa lillepeenra ees, korjas hoolega ilusaid kannikesi ja köitis nad kenasse kimpu; wäiksem istus tema kõrwal maa peal, hoidis wäikest kirju kutsikakest rüppes, silitas teda, waatas wahel suurema poisi töö peale ja nuusutas kallist lillelõhna. Päikene paistis heledasti, tuuleõhk oli soe ja selge, ning suure rõõmuga nägin ma mesilasi ja liblikaid üksteise wõidu õiest õiele lendawat ja kuulsin weel kaua linnusid puu ladwas laulwat.

Õun.

Õun on ilus puuwili ja wäga terwisline söögiaine. Kes iga õhtu enne magama heitmist ühe õuna ära sööb, see elab wanaks ja ta terwis on alati tugew haigustele wastupanema. Seewärast lapsuke, istuta enesele aeda niipalju õunapuid, et sul aasta ringi omast käest õunu on wõtta ja ka teistele müüa. Kõigerohkem istuta talidunapuid, sest nende õunad seisawad kaua, kuna suwe- ja sügise-õunad cuttu mädanema lähewad. Neid ei saa muidu alalhoida, kui peab tükiks lõikama ja ahjus ära kuiwatama, siis saab neist head maitsewat õunasuppi keeta. Ilusad punased õunad on wäga toredad jõulupuu ehteks.

Pirn.

Pirnid, iseäranis wõipirnid on magusad süüa. Nende sisu on nii pehme, mõnus ja suhkruline, et ta suus otsekui wõi ärasulab, mikspärast neid ka wõipirnideks hüütakse. Ka pirnipuu on wäärt, et teda igasse rohuaeda peaks istutatama.

Kirss.

Kirssid on ilusad punased marjad ja wäga terwed süüa. Marja sees on kiwi, mida mitte alla ei tohi neelata, waid peab söömise juures marja seest wälja wõtma ja ärawiskama, ehk mulla sisse kaswama panema. Kirssimarju süüakse toorelt, aga neist keedetakse ka sahwti ja moosi.

Tark nõuu.

Kord kogusid jänesed nõupidamisele kokku kuidas endid huntide, koerte ja küttide eest kaitsta. Üks jänes ütles: „Meie peame waenlastele kellad kaela siduma; siis tuuleme põgeneda!" „Muidu on see wäga hea nõu wastasid teised: aga kella sidumine on elukardetaw tegewus, kas leidub niisugust armastust meie seast teiste wastu? Kes paneb oma elu kaalu peale? . . .

Ploomid.

Ema ostis ploomisi ja tahtis neid pärast lõunat lastele anda. Wäike Kusti ei olnud üialgi ploomisi söönud. Ta katsus ja nuusutas neid ühtelugu. Kui kõik toast ära läksiwad, pistis Kusti ühe ploomi suhu ja sõi ära. Enne lõunat luges ema ploomid

üle — üks puuduk. Ta rääkis seda isale. Pärast lõunat ütles isa: „Lapsed, kas keegi teist on ühe ploomi ära söönud?“ Kõik ütlesiwad: „Ei ole söönud.“ Kusti läks punaseks nagu wähk ja ütles ka: „Ei, mina ei ole söönud.“ Nüüd ütles isa: „On keegi teist ploomi ärasöönud, siis on see halb, kuid weel halwem on see, et ploomi sees seemne terakene on. Kes ploomisid süüa ei oska, see neelab ploomiga ühes seemne terakese alla ja sureb ühe päewa pärast ära. Seda ma kardan.“ Kusti kahwatas ära ja ütles: „Ma wiskasin seemne tera aknast wälja.“ Kõik hakkasid naerma aga Kusti nutma.

Wanasõna: Wale jalad lühikesed.

Ploom.

Ploomid on suured ja söödawad marjad. Neil on niisamati kiwi sees, nagu kirssimarjadel, mida söömise juures ära peab wiskama. Kes kirssi ehk ploomi kiwi alla neelab, wõib haigeks jäeda. Ploomisi on mitmekarwalisi: sinisei d, kollaseid ja punaseid. Neid üüakse tooralt aga keedetakse ka moosiks. Talwe tarwis kuiwatatakse ploomisi ahjus, siis seisawad nad kaua; ilma kuiwatamata lähewad nad ruttn mädanema.

Hans ja Adu.

Hans ja Adu läksid linna maasikaid wiima, kumbagil oli korwi täis maasikaid. Üle silla minnes komistas Adu ja tema maasikad kukkusid jõkke. Adu palus et Hans ama pooled marja temale laenaks.

Hans ei wõtnud Adu palwet kuulda. Et Adu weike poiss oli ja ei osanud üksi kodu tagasi minna, pidi tema Hansu kõrwal tühjalt linna sammuma ja sealt tühja kõhuga kodu tagasi. Seal kaebas ta isale et

Hans teda oli lasknud tühja kõhuga tee peal olla ja tema õnnetusest sugugi osa ei ole wõtnud.

Isa noomis Hansu ja wõttis poole Hansu maasikate rahast ja andis Adule ja ütles: „Kui sa ei tahtnud laenata, nüüd pead oma kõwa südame karistuseks poole raha ära kinkima.

Tark Jüts.

Palawal heiua ajal jättis ema Manni ja Jütsi üksi kodu. Jooma jänu hakkas lapsi waewama. Õues kaewu ääres oli astjas täis wett. Kahjuks olid lapsed nii weikesed et kumbki ei ulatanud wett üle ääre astjast wõtta. Seal tuli Jütsile tark nõu. Tema hakkas puu halgusi pinust astja äärde kandma, ronis senna peale ja siis ulatas kortliga wett wõtta, oma ja Manni jänu kustutamiseks.

Kel wägi sel õigus.

Kord läksid koer, rebane ja lõwi seltsis jahile ja said ühe hirwe saagiks. Lõwi käskis koera hirwe ära jägada. Koer jägas hirwe kolmeks osaks, ja hakas oma osa ahnelt sööma. Siis möirgas lõwi waljusti: „Kas oled unustanud et ma kuningas olen!" ja kiskus koera naha üle silmade, ja käskis rebast hirwe jagamist oma peale wõtta. Rebane lubas terwelt hirwe lõwile. Siis küsis lõwi naerdes: „Kes õpetas sulle seda uut moodi jägamise wiisi?" Rebane näitas koera peale: „Waatke suur kuningas, koera werine kuju oli minu tarkuse ülikooliks ja teie wiha tuju professoriks kuninglik suurus."

Ja lippas rutu metsa.

Kewade.

Kewde on tulnud; lumi on ära sulanud, ja puu pungad on puhkenud. Mesilased ärkawad üles, puhastawad endi tiiwasi ja katsuwad jälle lennata.

Karjane ajab karja wälja, mullikad ja tallekesed jooksewad rõõmuga. Karjase pasun ja ööpikute laul kõlawad metsas, puud lähewad haljaks ja annawad metsale kui pühapäewase kuue selga.

Laste rõõm on päikese paistel mängides suur. Sest kaua aega ei olnud weike Riks nii rõõmsalt laste najale püsti hüpand kui täna. Kahjuks jõudis õhtu, lapsed läksid tuppa sööma ja peale seda puhkama.

Wäsin'd olen, hingama
Lähen ma nüüd rahuga.
Minu üle walwa Sa,
Taewa Isa armuga!

Hooletus ja äpardus.

Wäike Peeter kandis töölistele lõunat heinamaale. Tee ääres nägi ta punetawaid maasikaid. Poiss pani sööginõud maha ja hakkas marju sööma. Selle aja sees tuli suur koer ja lakkus sööginõud tühjaks. Kui Peeter äperdust nägi, läks ta nuttes koju,

Lisa.

Meie ristiusu õpetuse wiis peatükki.

Esimene peatükk.

Jumala kümnest käsust.

Esimene käsk.

Mina olen Issand, sinu Jumal, Sull ei pea mitte teisi jumalaid olema minu kõrwal.

Mis see on?

Meie peame Jumalat üle kõige asjade kartma, armastama ja tema peale lootma.

Teine käsk.

Sina ei pea mitte Jumala oma Issanda nime ilma, asjata suhu wõtma, sest Issand ei jäta seda mitte nuhtlemata, kes tema nime kurjasti pruugib.

Mis see on.

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie tema nime juures mitte ei nea, ei wannu, ei lausu, ei waleta ega peta; waid et meie teda kõige häda sees appi hüüame palume, kiidame ja täname.

Kolmas käsk.

Sina pead pühapäewa pühitsema.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie jutlust ja Jumala sõna ei põlga; waid et meie seda pühaks peame, heal meelel kuuleme ja õpime.

Neljas käsk.

Sina pead oma isa ja oma ema austama, et sinu käsi hästi käib ja sina kaua elad maa peal.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma wanemaid ja isandaid ei pölga ega wihasta; waid et meie neid auustame, teenime, nende sõna kuuleme, ja neid armsaks ja kalliks peame.

Wiies käsk.

Sina ei pea mitte tapma.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise ihule ühtegi kahju ega kurja ei tee; waid et meie teda aitame, ja temale head teeme kõige ihu häda sees

Kuues käsk.

Sina ei pea mitte abielu ärarikkuma.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie kasinasti ja puhtasti elame kõnede ja tegude sees; ja et igaüks peab oma abikaasat armastama ja auustama.

Seitsmes käsk.

Sina ei pea mitte warastama.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise raha ja wara ei wõta, kawala kauba, ega petise tööga eneste poole ei kisu; waid et meie tema wara ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.

Kaheksas käsk.

Sina ei pea mitte ülekohut tunnistama oma ligemisewastu.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama et meie oma ligemise peale mitte kawalasti ei waleta, teda mitte ei peta, keelt ei peksa ega kurje kõnesid tema peale ei tõsta; waid et meie tema eest kostame, kõik head temast kõneleme, ja kõik asjad heaks kääname.

Üheksas käsk.

Sina ei pea mitte himustama oma ligemise koda.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise pärandust ehk koda kawalusega ei püüa, ega õiguse nimel eneste poole ei kisu; waid et meie teda aitame, et tema seda enesel wõiks pidada.

Kümnes käsk.

Sina ei pea mitte himustama oma ligemise naist, sulast, ümardajat, weikseid ega muud mis tema päralt on.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise naist, peret ega weikseid ära ei awatle, ega wägise ei wõta: waid et meie neid manitseme, et nemad paigale jääwad ja teewad, mis nende kohus on.

Mis ütleb nüüd Jumal kõigist neistsinatsist käskudest?

Tema ütleb nõnda: Mina Issand, sinu Jumal, olen püha wihaga Jumal, kes wanemate patu nuhtleb laste kätte kolmandast ja neljandast põlwest saadik, nende kätte, kes mind wihkawad; aga neile, kes mind armastawad ja minu käsud peawad, teen mina head tuhandest põlwest saadik.

Mis see on?

Jumal ähwardab nuhelda kõiki, kes neistsinatsist käskudest üle astuwad; seepärast peame meie tema wiha kartma ja ei mitte nendesinaste käskude wastu tegema; aga tema tõotab armu ja kõik head kõigile, kes need käsud peawad; seepärast peame meie teda ka armastama, tema peale lootma ja hea meelega tema käsku mööda tegema.

Teine peatükk.

Pühast ristiusust.

Esimene õpetus.

Loomisest.

Mina usun Jumala, Isa, kõigewägewama taewa ja maa looja sisse.

Teine õpetus.

Aralunastamisest.

Mina usun Jeesuse Kristuse, Jumala aiau Poja meie Issanda sisse, kes on saadud Pühast Waimust, ilmale toodud neitsist Mariast, kannatanud Pontsiuse Pilatuse all, risti löödud, surnud ja maha maetud, — alla läinud põrguhauda, kolmandal päewal jälle üles tõusnud surnust, üles läinud taewa, istub Jumala oma kõigewägewama Isa paremal käel, sealt tema tuleb kohut mõistma elawate ja surnute peale.

Kolmas õpetus.

Pühitsemisest.

Mina usun Püha Waimu sisse üht püha ristikogudust, pühade osasaamist, pattude andeksandmist liha ülestõusmist ja igawest elu.

Kolmas peatükk.

Pühast Meie-Isa palwest.

Meie Isa, kes Sa oled taewas, pühitsetud saagu sinu nimi, tulgu meile Sinu riik, sinu tahtmine sündigu, kui tae-

was, nönda ka maa peal, meie igapäewast leiba anna meile tänapäew, ja anna meile andeks meie wölad, kui meie andeks anname oma wölglastele, ja ära saada meid kiusatuse sisse, waid peasta meid kurjast ära; sest sinu päralt on riik ja wägi ja auu igawesti. Aamen.

Neljas peatükk.

Pühast ristimisest.

Mis on ristimine?

Ristimine ei ole mitte paljas wesi, waid niisugun wesi, mis Jumala käsus on seatud ja Jumala sõnaga üht pandud.

Mis Jumala sõna see on?

Kui meie Issand Jeesus Kristus ülteb Matteuse wiimases peatükis: Minge ja õpetage kõik rahwast, ja ristige neid Jumala Isa, ja Poja ja Püha Waimu nimel.

Wiies peatükk.

Pühast altari sakramendist.

Mis on altari sakrament?

See on meie meie Issanda Jeesuse Krtstuse tõsine ihu ja weri, leiwa ja wiina all meile ristirahwale süüa ja juua, Kristusest enesest seatud.

Kus see on kirjutud?

Nönda kirjutawad pühad ewangelistid, Matteus, Markus, Luukas ja püha Paulus: Meie Issand Jeesus Kristus sel öösel, kui teda ära anti, wöttis leiwa, tänas, mur-

dis ja andis oma jüngritele ja ütles: Wötke, sööge, see on minu ihu, mis teie eest antakse, seda tehke minu mälestuseks. Selsamal kombel wöttis temä ka karika pärast õhtusööma-aega, tänas ja andis oma jüngritele ja ütles: Wötke, jooge kõik sealt seest, seesinane karikas on uus seadus minu were sees, mis teie ja mitme eest ärä walatakse pattude andeks-andmiseks, sada tehke nii mitu korda, kui teie sest joote, minu mälestuseks.

Palwed.

Hommiku palwe.

Armas Jeesus! Sina oled ju ka laps olnud, ja sul on kõik minu nõtrused tunda, seepärastpalun ma sind aita mind, et ma hästi wöin õppida, wanemate tahtmise järele elada et ma neile ja ka sinule meeldiksin; selleks aita mind oma armu pärast. Aamen.

Sööma palwe.

Armas Jeesus, tule täna meile wöeraks, õnnista seda rooga, mis sa omast heldest armust meile oled jägand. Ja kinnita meie hinge oma kalli püha sõna läbi. Aamen.

Õhtu palwe.

Mina tänan sind, armas Jeesus, et sa mind täna kõige kurja eest oled hoidnud. Ma palun sind, wöta mind täna ööse oma kaitsmise alla et kuri hinge waenlane mulle ühtegi kurja ei wöi teha. Et ma hommiku sind kiites ja tänades oma tööd wöin algada. Aamen.

Űks-kord űks.

2	korda	1	on	2	5	korda	1	on	5	8	korda	1	on	8
2	„	2	„	4	5	„	2	„	10	8	„	2	„	16
2	„	3	„	6	5	„	3	„	15	8	„	3	„	24
2	„	4	„	8	5	„	4	„	20	8	„	4	„	32
2	„	5	„	10	5	„	5	„	25	8	„	5	„	40
2	„	6	„	12	5	„	6	„	30	8	„	6	„	48
2	„	7	„	14	5	„	7	„	35	8	„	7	„	56
2	„	8	„	16	5	„	8	„	40	8	„	8	„	64
2	„	9	„	18	5	„	9	„	45	8	„	9	„	72
2	„	10	„	20	5	„	10	„	50	8	„	10	„	80
3	korda	1	on	3	6	korda	1	on	6	9	korda	1	on	9
3	„	2	„	6	6	„	2	„	12	9	„	2	„	18
3	„	3	„	9	6	„	3	„	18	9	„	3	„	27
3	„	4	„	12	6	„	4	„	24	9	„	4	„	36
3	„	5	„	15	6	„	5	„	30	9	„	5	„	45
3	„	6	„	18	6	„	6	„	36	9	„	6	„	54
3	„	7	„	21	6	„	7	„	42	9	„	7	„	63
3	„	8	„	24	6	„	8	„	48	9	„	8	„	72
3	„	9	„	27	6	„	9	„	54	9	„	9	„	81
3	„	10	„	30	6	„	10	„	60	9	„	10	„	90
4	korda	1	on	4	7	korda	1	on	7	10	korda	1	on	10
4	„	2	„	8	7	„	2	„	14	10	„	2	„	20
4	„	3	„	12	7	„	3	„	21	10	„	3	„	30
4	„	4	„	16	7	„	4	„	28	10	„	4	„	40
4	„	5	„	20	7	„	5	„	35	10	„	5	„	50
4	„	6	„	24	7	„	6	„	42	10	„	6	„	60
4	„	7	„	28	7	„	7	„	49	10	„	7	„	70
4	„	8	„	32	7	„	8	„	56	10	„	8	„	80
4	„	9	„	36	7	„	9	„	63	10	„	9	„	90
4	„	10	„	40	7	„	10	„	70	10	„	10	„	100

M. Tamwerk'i

raamatukaupluse kuluga on järgmised kooliraamatud ilmunud:

	Hind.
Saksakeele õpetus Eesti koolidele I jagu. Liitkond Haapsalu kooliõpetajaid. 142 lhk.	60 —
Saksakeele õpetus Eesti koolidele II jagu	40. —
Ingliskeele õpetus Eesti koolidele I jagu 96 lhk. . . .	60. —
Ingliskeele õpetus „ „ II jagu	40. —
Saksa-Eesti sõnaraamat I jagu 32 lhk.	15. —
Inglis-Eesti sõnaraamat I jagu 36 lhk.	15. —
Eesti keele õpetus Rootsi rahwakoolidele I jagu A. Spuhl 32 lhk.	15. —
Prantsuse keele õpetu iseõpijatele ja koolidele M. Tamwerk. 96 lhk.	30.—
Wenekeele õpetus iseõpijatele ja koolidele I jagu 72 lhk.	30.—
Saksakeele õpetus „ ja „ I „ 80 lhk.	30.—
Kodumaa marjad (auhinnaga kroonit.) õperaamat põllutöökoolidele ja praktilistele maja ja aiapidajatele Spuhl-Rothalia 488 lhk	150.—
Laste lugemiseraamat (algkoolidele) M. Tamwerk. . . .	25.—
Haapsalu lossi minewik ja olewik ajalugu Läänemaalt (muinas jutuline) 72 lhk.	25.—

Saadawal:

M. Tamwrki raamatukaupluses Haapsalus, Karja t. nr. 5/7.